

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА
Сектор за инспекцијске послове
Одељење за здравствену инспекцију
Број: 500-1-165/2016-02
Датум: 18.04.2016. год.
Нови Београд
Ул. Омладинских бригада бр. 1

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
Београд

Примљено	28-04-2016	
Ојс. сектор	В.з. сектор	Прилог
29541	16042	

ЈТ

ЗАШТИТНИКУ ГРАЂАНА
-заменици Заштитника грађана Гордани Стевановић-

Делиградска бр. 16
Београд

ПРЕДМЕТ: Информација о поступању Министарства здравља по Посебном извештају Заштитника грађана о раду механизма за заштиту права пацијената са препорукама

I. ПРЕПОРУКЕ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Заштитник грађана доставио је Министарству здравља Републике Србије Посебан извештај о раду механизма за заштиту права пацијената (број 29-5-41/16 од 19.02.2016. године), у којем је Министарству здравља дао следеће препоруке:

1. да обезбеди једнообразно поступање Савета за здравље приликом евидентирања података и сачињавања њихових извештаја о раду и предузетим мерама за заштиту права пацијената
2. да уреди начин прикупљања годишњих извештаја Савета за здравље, а посебно да прикупи извештаје о раду Савета за здравље за 2014. годину из свих локалних самоуправа
3. да устроји евиденцију о извештајима о раду које му подносе Савети за здравље, као и да врши једнообразну обраду и анализу података из поднетих извештаја према јасно утврђеној методологији
4. да, за све утврђене пропусте и нормативне недостатке, изнађе одговарајућа решења и донесе подзаконска акта и/или иницира измену релевантних прописа
5. да спроводи редовне периодичне анализе ефеката примене Закона о правима пацијената, у циљу ефикасног и законитог остваривања права пацијената и унапређивања рада механизма за заштиту њихових права
6. да, у сарадњи са локалним самоуправама, редовно и плански организује едукације и да информисе саветнике за заштиту права пацијената и чланове Савета за здравље о примени релевантних прописа, а у циљу уједначавања праксе у поступању органа
7. да предузме и све друге радње за које је овлашћено и да сарађује са другим органима у циљу вршења послова одређених Законом о правима пацијената.

У складу са законском обавезом и у духу добре сарадње, Министарство здравља доставља Заштитнику грађана следећу информацију о поступању по упућеним препорукама, у прописаном року од 60 дана од дана пријема наведеног извештаја.

II. ПОСТУПАЊЕ МИНИСТАРСТВА ЗДРАВЉА ПО ПРЕПОРУКАМА
ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

1) Едукација саветника пацијената и Савета за здравље

а) Активности које је Министарство здравља спровело у припреми почетка рада саветника пацијената и Савета за здравље

Као одговор на критике о недовољној независности у поступању по приговору заштитника пацијентових права, запослених у здравственим установама и у складу са препорукама Светске здравствене организације, датим у **Принципима права пацијената у Европи**, Законом о правима пацијената („Сл. гласник РС“, број 45/13) **заштита права пацијената измештена је из здравствених установа у јединице локалне самоуправе.**

С обзиром да је Министарство здравља имало у виду да ће послове саветника пацијената у локалним самоуправама махом преузети дипломирани правници који се до тада нису сусретали са правном регулативом у области здравства, предвиђен је рок од 6 месеци од ступања на снагу Закона о правима пацијената до почетка функционисања система заштите права пацијената на локалном нивоу, током којег је извршен низ активности на припреми почетка рада саветника пацијената и Савета за здравље, а за које време су заштиту права пацијената настављали да врше заштитници пацијентових права у здравственим установама.

Након ступања на снагу Закона о правима пацијената 30. маја 2013. године, **током 6 месеци припреме почетка рада саветника пацијената и Савета за здравље, Министарство здравља предузело је следеће активности:**

✓ У августу 2013. године донета су подзаконска акта за спровођење Закона: Правилник о начину поступања по приговору, обрасцу и садржају записника и извештаја саветника за заштиту права пацијената („Сл. гласник РС“, број 71/13) и Правилник о обрасцу и садржини службене легитимације саветника за заштиту права пацијената („Сл. гласник РС“, број 71/13).

✓ У септембру 2013. године, на позив министра здравља и министра регионалног развоја и локалне самоуправе, одржано је **саветовање председника општина, градоначелника градова и директора здравствених установа**, који су том приликом упознати са обавезама локалне самоуправе у примени Закона о правима пацијената.

✓ Написан је **Водич за поступање саветника** пацијената, у којем су дата конкретна упутства за рад саветника, са мноштвом практичних савета за решавање најчешћих питања са којима ће се саветници пацијената сусретати у овој области.

✓ Октобра 2013. године **припремљен је програм едукације саветника** пацијената. Тим од 43 едукатора чинили су **представници Министарства здравља, Заштитника грађана, Повереника за информације о јавног значаја, Сталне конференције градова и општина**, као и **заштитници пацијентових права** који су се дотадашњим радом на заштити права пацијената истакли квалитетом рада, преданошћу и искуством. Планирано је да своје искуство управо они пренесу на радионицама будућим саветницима пацијената.

✓ У новембру 2013. године одржано је **11 дводневних семинара**, током којих је извршена **едукација око 300 саветника** пацијената и **чланова Савета** за здравље из 145 општина и градова. Позиви су упућени свим јединицама локалне самоуправе, а присуство је било добровољно. Едукација је извршена **по јединственом програму**, који је био одобрен од стране министра здравља. Сви полазници су добили **едукативни материјал у штампаној и електронској форми**, **Водич за поступање саветника** пацијената, **лифлете и постере за локалне самоуправе**, као и **бројеве телефона и email адресе свих едукатора**, ради даље сарадње и одговарања на питања која се буду јављала у будућем раду саветника пацијената и Савета за здравље.

б) Активности Министарства здравља на пружању подршке заштити права пацијената након почетка рада саветника пацијената и Савета за здравље

Након 1. децембра 2013. године, који је Законом о правима пацијената утврђен као рок за **преузимање обезбеђивања заштите права пацијената на локалном нивоу** од

стране јединица локалне самоуправе, **Министарство здравља предузело је следеће активности** на даљем оснаживању саветника пацијената и Савета за здравље:

✓ Три месеца након почетка њиховог рада, **марта 2014.** године, одржана су још **3 једнодневна семинара** за саветнике пацијената и чланове Савета за здравље, на којима су права пацијената осветљена **са аспекта разграничења надлежности саветника пацијената и заштитника права осигураних лица**, као и давања конкретних примера поступања по сваком од права пацијената. На семинарима су саветници пацијената и Савети за здравље **позивани да постављају питања о свим недоумицама које су имали у дотадашњем периоду свога рада**, на које је одговарано на лицу места.

✓ У мају 2014. године **Министарство здравља је издало Приручник** за примену Закона и подзаконских прописа, који је **садржао Закон о правима пацијената, подзаконска акта донета за примену Закона, Водич за саветнике пацијената, збрику одговора на питања која су постављана на радионицама**, као и **бројеве телефона и email адресе саветника пацијената и едукатора**. По два примерка Приручника, један са саветника пацијената, један за Савет за здравље, **достављени су свим јединицама локалне самоуправе**.

✓ С обзиром да је **Законом о правима пацијената као услов за обављање послова саветника пацијената прописано познавање прописа у области здравства** (дакле не само Закона о правима пацијената), а да су дотадашње едукације извршене из области **Закона о правима пацијената** и подзаконских аката донетих за његову примену, **марта 2015. године, у сарадњи са Сталном конференцијом градова и општина (СКГО), одржане су 3 једнодневне обуке**, на којима су саветницима пацијената и Саветима за здравље одржана предавања **на тему једног од права пацијената- праву на пристанак, које је повезано са одредбама других прописа из области здравства, потребних за правилну оцену основаности приговора**.

Ради тестирања оправданости оваквог начина едукације, полазницима су подељени **упитници пре и после обуке**, са питањима која се односе на познавање ове области. **Анализа одговора је потврдила потребу за оваквим видом едукације**, с обзиром да су пре обуке знатно лошији резултати били међу одговорима на питања која су захтевала знања из других прописа, у односу на питања која нису захтевала повезивање, док је након предавања пораст броја тачних одговора на ова питања био значајно већи.

в) Активности које Министарство здравља планира у даљем оснаживању заштите права пацијената на локалном нивоу

Имајући у виду да је **анализа похађања обука** показала да је:

- **свега 25% чланова Савета за здравље похађало** неку од организованих **базичних едукација** из области Закона о правима пацијената (велики број Савета није био формиран у време одржавања едукација)

- да је базичне обуке похађало око 97% саветника, али да **за велики број прописа из области здравства, чије познавање је неопходно за правилно одлучивање по приговору, нису организоване едукације**, као и да ове прописе саветници пацијената махом немају могућности да прате, јер обављају послове заштите права пацијената као додате пословима из потпуно других области права,

у даљем пружању подршке систему заштите права пацијената на локалном нивоу, у складу са препоруком Заштитника грађана Министарству здравља да, у сарадњи са локалним самоуправама, редовно и плански организује едукације и информисе саветнике пацијената и чланове Савета за здравље о примени релевантних прописа, Министарство здравља је у наредном периоду планирало следеће активности:

- ✓ **организовање базичних едукација о Закону о правима пацијената једном годишње** за саветнике пацијената и чланове Савета за здравље који нису прошли основну обуку

- ✓ **организовање периодичних обука** за саветнике пацијената и чланове Савета за здравље који су прошли основну обуку, на којима би се постојећа основна знања из

области права пацијената проширила знањима из других прописа у области здравства, која су потребна за правилну оцену основаности приговора.

Прва наредна базична обука о Закону о правима пацијената планирана је за мај 2016. године, у сарадњи са СКГО.

У складу са препоруком Заштитника грађана о уједначавању праксе поступања органа у заштити права пацијената, а с обзиром да поштовање одредби Закона о правима пацијената којима су регулисана права пацијената, свако у оквирима својих надлежности, контролишу здравствена инспекција, саветници пацијената и Савети за здравље, Министарство здравља је у наредном периоду планирало следеће активности:

✓ **наставак подршке коју Министарство здравља од октобра 2015. године већ пружа у оквиру еМреже за здравље СКГО (затворене електронске мреже у којој су умрежени саветници пацијената и Савети за здравље) и у којој представници здравствене инспекције Министарства здравља дају одговоре на питања и дилеме које у области права пацијената постављају саветници пацијената и Савети за здравље**

✓ **учешће здравствених инспектора у обукама саветника пацијената и Савета за здравље, ради размене примера добре праксе, сарадње и уједначавања поступања саветника пацијената, Савета за здравље и здравствене инспекције**

✓ **одржавање заједничких састанака, у складу са потребама, ради уједначавања праксе поступања здравствених инспектора, саветника пацијената и Савета за здравље, као и здравствених инспектора међусобно.**

2) Иницирање измене релевантних прописа

У вези препоруке Заштитника грађана Министарству здравља да, за све утврђене пропусте и нормативне недостатке у раду механизма за заштиту права пацијената, **изнађе одговарајућа решења и донесе подзаконска акта и/или иницира измену релевантних прописа, у Министарству здравља су у току 60 дана од достављања препорука Заштитника грађана предузете следеће активности:**

✓ Сектор за инспекцијске послове **извршио је анализу правне регулативе у области заштите права пацијената на локалном нивоу, при чему је уочено да није прописан начин поступања Савета за здравље по приговору, садржај извештаја, рокови поступања и извештавања Савета за здравље, као и да постоје одређени нормативни недостаци у одредбама којима је регулисано поступање и извештавање саветника пацијената.**

✓ У складу са извршеном анализом и препоруком Заштитника грађана, Сектор за инспекцијске послове **доставио је Министарству здравља иницијативу за измене и допуне Закона о правима пацијената и Правилника о начину поступања по приговору, обрасцу и садржају записника и извештаја саветника за заштиту права пацијената.**

У току је разматрање оправданости покретања поступка измене и допуне наведених прописа.

3) Извештавање Савета за здравље

У вези препорука Заштитника грађана Министарству здравља да: обезбеди једнообразно поступање Савета за здравље приликом евидентирања података и сачињавања њихових извештаја о раду и предузетим мерама за заштиту права пацијената, уреди начин прикупљања годишњих извештаја Савета за здравље, а посебно да прикупи извештаје о раду Савета за здравље за 2014. годину из свих локалних самоуправа, да устроји евиденцију о извештајима о раду које му подносе Савети за здравље, као и да врши једнообразну обраду и анализу података из поднетих извештаја према јасно утврђеној методологији, с обзиром да постоје јединице локалне самоуправе које нису образовале Савет за здравље, као и да

садржај и рокови извештавања Савета за здравље нису прописани, **Министарство здравља је сачинило План поступања по наведеним препорукама Заштитника грађана, који обухвата активности на уједначавању извештавања, прикупљању извештаја и анализирању извештаја Савета за здравље.**

а) Активности на уједначавању извештавања Савета за здравље

У оквиру активности на уједначавању извештавања Савета за здравље, планирано је:

✓ **Утврђивање јединствене методологије за извештавање Савета за здравље,** којом би се, до доношења одговарајућих измена и допуна прописа, извештавање Савета за здравље уједначило и учинило подобним за анализу и праћење рада Савета за здравље

✓ **Утврђивање јединствене методологије за евидентирање** достављених извештаја и **анализирање садржаја извештаја** Савета за здравље.

Израда јединствене методологије за извештавање Савета за здравље и јединствене методологије за евидентирање и анализирање садржаја извештаја Савета за здравље је у току и њен завршетак је планиран за крај маја 2016. године.

б) Активности на прикупљању извештаја Савета за здравље

У оквиру подршке образовању Савета за здравље, одређивању саветника пацијената и прикупљања извештаја Савета за здравље, планиране су следеће активности:

✓ **Достављање јединственог упитника свим јединицама локалне самоуправе о образовању Савета за здравље и одређивању саветника** пацијената

✓ **Достављање јединственог модела извештавања Савета за здравље свим јединицама локалне самоуправе, са позивом за достављање извештаја за 2014. и 2015. годину по утврђеној јединственој методологији, у одговарајућем року**

✓ **Успостављање сарадње са локалним самоуправама, у циљу пружања подршке за успостављање и унапређење функционисања система заштите права пацијената на локалном нивоу.**

Достављање упитника и јединственог модела извештавања локалним самоуправама, планирано је одмах по утврђивању јединствене методологије извештавања Савета за здравље.

в) Активности на анализирању извештаја Савета за здравље

Након достављања извештаја Савета за здравље, планирано је:

✓ **Формирање базе података о извештајима Савета за здравље**

✓ **Праћење и анализирање извештаја Савета за здравље по утврђеној јединственој методологији.**

4) Анализа ефеката примене Закона о правима пацијената

а) Надзор над поштовањем права пацијената

У складу са својим законским овлашћењима, **надзор над поштовањем права пацијената континуирано врши здравствена инспекција,** која је ову надлежност вршила у време када су права пацијената била садржана у Закону о здравственој заштити и наставља да то чини и у складу са Законом о правима пацијената.

Инспекцијски надзор се уобичајено врши, сем **по пријавама, и у виду редовних инспекцијских надзора,** који се планирају крајем текуће за сваку наредну годину.

Тако је и 2015. године, пре доношења Посебног извештаја Заштитника грађана, у Сектору за инспекцијске послове сачињен **план рада за 2016. годину, који укључује надзор**

над поштовањем права пацијената у здравственим установама из Плана мреже. Овај надзор се, по контролним листама које су истакнуте на интернет страници Министарства здравља, спроводи од стране здравствене инспекције, почев од 1. јануара и трајаће до краја 2016. године.

До краја ове године планирани су и редовни инспекцијски надзори у **приватној пракси**, и то у стоматолошким ординацијама и лекарским ординацијама (ординацијама опште медицине), у оквиру којих је и надзор над поштовањем права пацијената.

Уобичајено поступање подразумева да здравствени инспектор, након утврђивања неправилности, предузима мере за њихово отклањање и, након рока остављеног за отклањање неправилности, врши контролни надзор над поступањем по наложеним мерама.

б) Анализа поштовања права пацијената

У складу са препорукама Заштитника грађана Министарству здравља да спроводи редовне периодичне анализе ефеката примене Закона о правима пацијената, сачињен је План поступања здравствене инспекције, који обухвата следеће активности:

✓ **Утврђивање јединствене методологије за праћење** и анализу надзора здравствене инспекције по пријавама које се односе на права пацијената

✓ **Утврђивање јединствене методологије за праћење** и анализу редовних надзора здравствене инспекције у области заштите права пацијената

✓ **Анализирање података** добијених праћењем надзора по пријавама које се односе на права пацијената и редовних надзора у области заштите права пацијената

✓ **Анализирање поштовања права пацијената, упоређивањем података** добијених из извештаја Савета за здравље и надзора здравствене инспекције

✓ **Превентивно и корективно поступање инспекције**, у складу са резултатима анализе и инспекцијских надзора.

Израда јединствене методологије за праћење и анализу надзора здравствене инспекције у области заштите права пацијената је у току и њен завршетак је планиран за крај јуна 2016. године.

ПОМОЋНИК МИНИСТРА

Прим. др Зоран Панајотовић